

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

John Clardi —
VEDAT AÇIKALIN
A. HALİM UGURLU
SUZAN GÖKÇEK
CAHİT İRGAT
ÜMIT YAŞAR
M. ESAD SUBAŞI
MEHMET SALİHOĞLU
NACİ GİRGİNSOY
METİN ELOĞLU
Dr. SEDAT PINAR
SADIK DENİZ
SIYAMI ÖZEL
Ken Livingstone —
ENGİN ASKIN
CELAL ÇUMRALI
John Donne —
TALAT SAİT HALMAN
OGUZ TÜMBAS
ERHAN TİGLİ
M. NİYAZI BAYSAN
B. İ. ROGOVALI
Charles Baudelaire —
HALİL UYSAL
ÖMER AŞICI
MAHİR ERSİN GERMEÇ
SAHİN CANDIR
ÖZDİLEK ERDEM
M. AGAH ÖNEN
MERAL KIZILTAN
METİN GÜVEN
HALİL BEYHANGİL
GÜNGÖR ÖZMEN
François Mauriac —
HÜSNÜ MİNGENLİ
GABRIELLA KALMAN
NEDİM ORTA
YAPRAK ÇATIKKAŞ

Desen : TIRAJE

JOHN CIARDI

Çeviren : Vedat Açıkalın

Saat kurşun gibi vızıldar çandan çıkmış yavru kuş örneği
adımımı içeri atınca ve son vuruş sessiz.
Bir büyüğünün bahçesi ev- her yan sırça :
Bir yaprak bile solmamış, kırıp köşe akpak,
her ağaç çiçek gibi pırıl pırıl — ama çiçeksiz.
Uyumsuz her şey. Pırıldadı hoşluk düzenli.

«Hadi, gel artık», diye başlıyorum «bir hafta, en gün,
en çok iki hafta... yılda iki haftacık.....»

Yıl yıl saymaktayım ne denli irak olduğumu
ay üzerinde huçırıklara boğulduğum gece yarısından beri.
ve sana erişmenin gücümün ötesinde oluşunu,
ve seni bırakmanın mümkünsüzlüğümü

Böyle olacağını düşünseydim eğer, ne değiştirdi?

Ölümüm olmayacak bir zamanlar içinde yaşadığım alevlerden.
Ama gün gelir de daha az ararsam sevgiyi, daha çok özleyeceğim
sıcaklığımı.

Dayanamıyorum bu sırça kış bahçesine
yazı getiren renklerin olmadıkça senin, ya da baharı
ve çocukların gürültülerinin yitişine.

Üç gün oluyor bu gün ve daha şimdiden bomboşum.

El sürmedim hiçbir şeye . Gelip gidiyorum

bir otel garsonu gibi gylsilerimin içinde.

Küçük tablaları pırıl pırıl bir taşbebeğin cenazesini örneği.

Kimse oturmuyor burada, hiçbir şey olmuyor. Ben beklerim
yalnızca.

uyumak istemeksizin, ve yatarım sonra.

Diyelim ki garip bir kişiyim alışıklarım ve orta yaşla.

Pek o kadar değil ve hiç önemi yok. Sanki

yandaki odada bırakmışım yürek sesterimi, gözlüğüm gibi :

Ne sıklık alabiliyorum doğru-dürüst, ne de görebiliyorum.

Ve ışığı söndürmeme karşın, ve solugumu,

hiçbir şey sönmüyor ve hiçbir şey yerine inmiyor.

Uyuyamıyorum. Uykum senin elinde .

Bana dokununcaya dek elinle, uzun uzun bakıyorum bilinçsiz

uyan karanlığa doğru. Uyanamıyorum,

burada olmayan bir kaynaşmadır benim uyanışım -

karmakarışık bir mırıldanış, bir yuvarlanış, bir haykırış,

öpüşmelerle, gözyaşlarıyla, ya da yeni bir mırıldanışla son bulan

Ama tıkırtısı ve çan sesidir evin

son bir kuş cıvılda durur aşağıda yumurtasında,

durmaksızın, durmaksızın. Duyuyorum

uyuşmadığım saatlerin dışımda ve yine düşmekte olduğumu.

Uzanır kalırım yalnızlığımın, donmuş ak bir ay üzerine,

ve uyuyamam, ve neden sonra uyur kalırım en sonunda.

YAYINLAR * YAYINLAR * YAYINLAR * YAYINLAR * YAYINLAR * YAYINLAR * YAYINLAR

BİZE GELEN KİTAPLAR

AGIT — Celâl Çumralı'nın 5
inci şiir kitabı. Mersin — İçel
Matbaası — 1970 5 TL. (posta
pulu karşılığı dergimiz kitap
servisinden edinilebilir.

YARIN İÇİN — Metin İlkin.
Büyük Hikâye. Yücel Yayınları
(P.K. 401 İST.) — 1970. Kapak
düzeni: Gürol Sözen. 6 TL.

BAŞAKÇILAR — O. Zeki Öztu-
ranlı. Hikâyeler. Yeditepe Ya-
yınları (P.K. 77 İST.) — 1970.
Kapak düzeni: A. Arad. 6 TL.

DUVARCI HASAN USTA —
Fethi Savaşçı. Şiirler. Yeditepe
Yayınları (P.K. 77 İST.) —
1970. Kapak: Abdül Dino. 5 TL.

SİYAH ÇANTA — Ziya Mısırlı.
Gerçek Hikâyeler. Görenkalp
Yayınları (Atatürk Cad. 67,
Çaycuma) — 1970. Kapak dü-
zeni: Jale Önen. 250 Krş.

MUM ALEVINDEKİ EVREN
— Gülçin Altay. Şiirler. Kendi
Yayıncılık. Ankara 1970. 5 TL.

KÖYDE SENFONİ — Cafer De-
miryürek. Şiirler. Kendi Yayını
(Hasanbey Cad. Ancarlı Sok.
8/A Malatya) — 1970. 350 Krş.

**Hayatınızın
her devresinde
huzur
ve güven**

İçinde
olabilmeniz için...

tasarruflarınızı

AKBANK ta
toplayınız.

Güney: 88

GÜNEY ve YAYINLARI

GÜNEY, Birinci cilt sayıları	12 TL.
GÜNEY, ikinci cilt sayıları	15 TL.
GÜNEY, üçüncü cilt sayıları	30 TL.
HÜZÜN ÇIKMAZI — Şiirler — Piyale Gönültaş	4 TL.
NİSAN YAĞMURU — Şiirler — Celâl Arabacıoğlu	5 TL.
GÜLDESTE Şiir Antolojisi — 12 forma ciltsiz	5 TL.

YALNIZLIK DUYGULARI —
Rıdvan Erdoğan. Şiirler. Kendi
Yayıncılık (Mithatpaşa Cad. 11/8
ANK.) — 1970. 4 TL.

TOPLUM HAMALI — Ertuğrul
Oğuz. Şiirler. Kendi Yayını
(P.K. 89 Kdz. Ereğli) — 1970.
5 TL.

DÜŞLERİM — W. Haydar (Ka-
rahacıoğlu. Şiirler. Kendi Ya-
yını. 1970. 5 TL.

ÖZLEYİŞ — Zeki Uluruh. Şiir-
ler. Uluruh Yayınları (P.K. 14
Galata, İST.) — 1970. 250 Krş.

BENİ ONDAN AYIRMA —
Erdoğan Karboğa. Şiirler. Kendi
Yayıncılık (Çaydamlıkevler, Dul-
da Sok. 28/3 ANK.) — 1969.
Kapak düzeni: Hüsnü Züzer.
5 TL.

İSİMSİZ KAHRAMANLAR —
Mehmet İrmak. Piyas. Türk-
Kadını Yayınları — 1970. 5 TL.

İŞÇİ TİYATROSUNA DOĞRU
— Ömer Nida. Habora Yayın-
ları — 1970. 3 TL.

LİMAN KUŞUM — Ali Nadir
Uçan. Şiirler. Kendi Yayını
(P.K. 41 Güzelyalı — İzmir) —
1969. 350 Krş.

BACAKSIZ — Şener Usanmaz.
Hikâyeler. (Taşpınar Kitabevi
— Kars) — 1970.
Kapak: A. Gültekin. 6 TL.

Değınmeler

A. Halim UGURLU

Bir toplumda tüm sektörler geri kalmışlığın pis kokulu çiçeğinden renkler taşırırsa, orada herhangi bir eylemin doruklara çıktığı savı tutarsız olur. Bu toplumsal iyargının sivri köşelerinden sakına sakına geçerek diyebiliriz ki, Türk sanatı, özellikle edebiyat, toplumumuzun üstünde bir evreni yansıtır.

Şiirimiz, romanımız, hikâyemiz yabancı dillere çevrilmekte ve arınmakta; resim ve müziğimiz bir o kadar yabancı beğenileri kazanmakta.

Belirli birkaç iri noktaya basarak yürürsek, Divandan Tanzimata, Tanzimattan servet-i funun'a, Servet-i funun'dan Modern Edebiyat devresine ve sonunda 1961 Anayasasının getirdiği olanaklar içindeki daha bağımsız edebiyat, her geçen günü bu sanat adına daha verimli ve güçlü kılmıştır.

Herşey yapılırken bu ülkede, bir Akademi kurulması nedense gerçekleştirilemez. Oysa seçkinlerin (tarafsızlar, yetkililer, uzmanlar, taraftarlar) üyeliklerini paylaşacağı böyle bir Akademi, sonsöz yeri olurdu. Bunun yanında bir Dil Akademisi'ni bile düşünenler olabilir. Türk Dil Kurumu'nun yaptığı görev hem önemli, hem de diğer kollara göre çok ileri. Keşke her şeyimiz TDK'nun düzeyinde olsaydı.

TDK'nun ödülleri dağıttığı şu günlerde, diyelim ki, kuruma başvurulması yolundan vazgeçsin Kurum

arasını iyiyi, güzeli, değerliyi... Bu günkü yol bizdeki seçme ve seçilmeye (Parlamento konusu) benziyor.

Sanatta ün yapmışların, konferanslar düzenlemesini, sanatını açıklamasını gerekli görüyoruz.

Sanatı halka anlatmada ve sevdirmeye yolunda önemli bir aşama ve gençlerin yetişmesinde yardımcı olacaktır.

Radyolarımızda nice akla gelmez konularda açık oturumlar düzenlenirken, sanat adına, şiirimizin nerede olduğunu, romanımızın hangi yolu aldığını, resmimizin ve heykelimizin hangi doğrultuda bulunduğunu sanatçıdan başkası mı açıklayacak halka? Sonra diyoruz ki, halk sanata ilgi duymuyor, şiir okumuyor, resmi ters asılmış sanıyor.

Halk, araştırmacı değildir. Halk, kendisine sunulanı benimser. Halk, şiir diye meyhanelerde okunanlarla, müzik diye gazinolarda alkol buharları arasında sunulanlarla yetinirse, gerçek sanattan daha çok söz açılmalıdır o topluluğa.

Sanatçı da görevini bilmeli ve savasını vermelidir. İyiyi, güzeli, doğruyu halka anlatmalıdır. Sanatçı, halkı eğitmelidir. «Halka inmelidir» savı yerine, halkı kendi düzeyine çağırmalıdır. Bu gün, bu soylu sanatı ve sanat anlayışını yürüten birkaç dergi var ülkemizde. Onların da satışları ve ne zor koşullar içinde

Desen: Suzan Gökçek

BERABER

Meydanlarda heykelleri ölümünün
Dünden güzel başlıyor gün.

Hür adımlar kalemler
Şu uçaklar şu vapurlar tirenler
Beraber, hep beraber.

Fışkıran ter tabandan
Çıkan ekmek fabrikadan
Dokunan kumaş, şiir
Hem senindir hem benimdir,
Beraber, hep beraber.

CAHİT İRGAT

çıktıkları Bellidir. Sanatsever, okuyacağı dergiyi ayırt edemiyor çoğu zaman. Dergiler güç birliği yapmalı ve birbirlerini salık vermelidirler. Hatta okunacak yazarı, görülecek resmi, dinlenecek müziği...

Yarının gerçek ve değerli toplumu ve dolayısıyla sanatçısı, tüm kollarıyla sanatı umulan niteliğe ulaştıracaktır.

YILGIN

Besbelli bir giden var, sen misin yoksa?
Neden bu limanda gemiler ağlamaklı?
Kaldırım bu manzarayı gözlerimden,
Bu ne çok beste, bu ne çok şarkı?

En iyisi bir meyhane, yokluğunda
Belki durulur o zaman çalkantı
Götürün şu masayı, gözüm gârmesin!
Bu ne çok kadeh, bu ne çok rakı?

Ne güzel ayaklardı ki; unuttum
Ve elleri şarkı söylerken ağlardı...
Susturun şu çalgıları, yeter artık!
Bu ne çok beste, bu ne çok şarkı?

ÜMIT YAŞAR

Ağaçlar devrilmüş içimde, sonbahar!
Kalan bir tek ağaç, kocaman yapraklı.
O orman yangınında onu da yakın!
Bu ne çok yeşil, bu ne çok sarı?

Batırım gemileri, vurun zamana!
Ya bir hançer verin bana sedef saplı;
Bırakmayın, öldürün öldürün beni!
Bu ne çok keder, bu ne çok acı?

Çürüyen bir şeyim şimdi ben, yılgin;
Sağır göklere açtım avuçlarımı...
Bitmez çâresizliğime ağlıyorum...
Bu ne çok insan, bu ne çok Tanrı?

MAVİ ÇİZGİSİ

Naci GIRGINSOY

Carmen Arestî

Desen: M. Esad Subaşı

Şili'de, Santiago üniversitesinin bahçesinde
Güneş, o bildik güneş değildir
Hele o gün hiç değildi
Ayrı bir göz kamaşması vermişti bana
Lâtin sıcaklığından gelme
Şiirlerden daha şir bir kız
Adı: Carmen Arestî-

Bir de arkadaşı vardı yanında
Her zaman, her yerde rastlanan biri
Ne Margerit, ne de Anabelli
O da gençti ve güzeldi ama
Carmen kadar güzel olmak kolay mı?
Gözüm yalnız o aleve takıldı

Carmen çoktan girmişti baharına
Türk kızları gibi candan ve sıcaktı
Biraz meram anlatsaydım dudaklarına
Nerdeyse türkçe bile konuşacaktı

Bir bakış, bir gülüş yetmişti bize
Özdeş duyguları paylaşıyorduk
Biraz sonra tıpkı iki sevgili
Poz için yanyana resime durduk
Kollarımın arasında ürkmeyen
Bir ceylândı görseydiniz Carmen!

Gelgelelim aşka vakit yoktu
Yıldırım çarpmasıydı tanışmamız
Gönüllerimizde hızlı bir uğultu
Niye uğradığımızı şaşırılmışız

Nasıl unuturum onu Pasifik
Carmen'le şuramda köpük köpüktür
O artık uzağımda değil
Bir Lâtin, bir güzel Amerika'dır
Göğsümün kafesinde sıkışık!

Ne zaman bir karanfil görsem
Ne zaman bir yangın gecede
Hep onu yaşarım nedense
Hem karanfil, hem alevdi Carmen..

Şimdi bir Carmen var uzaklarda
Ant dağlarının orada saklı
O, güller devşirirken baharda
Ben de onu düşünürüm kışta, karda
Ayrı ayrı dünyalarda yaşamaklı.

Koca adam, oturmuş, maviye boyuyorum yurdumun kıyılarını 30 yıl öncesinden kalemlle, fırçayla, düşle. Özeniyor, kimini koyu mavi, kimini uçuk mavi yapıyorum. Sonra sıyrılıp günlük yaşamın tutsaklığından maviye koşuyorum. 14 numara gaz lâmbası ışığında ders çalıştığım soğuk kış geceleri, çizdiğim haritaların mavisinde dinleniyorum. Çocukluk günlerimin fukaralığında, ilk gençliğimin bunalımlarında, memuriyetin tekdüzeliğinde sığınağım mavi. Orda arıyorum, orda yenileniyorum. Dünyanın kirine, pasına bulanmış kendimi karşıma alıp söyleniyorum. Onu iteliyor, yenisinin özlemini çekiyorum: «Giy-nip ilkel güzelliğimi/ Yaratacağım yeniden/ Kendimi kendimden.»

Yıllar yılı kalemlle, düşle boyadığım, sığınağım mavi çizgisindeyim şimdi. Göğün mavisinde martılar, denizin mavisinde yelkenliler, köpüklü dalgacıkların şırtıtsı, Yum gözlerini, bırak kendini sessizliğin salıncağına. Ötedeki böceğin adımlarını, balığın şarkısını dinle. Sustur düşünceni, aç gönül pencerelerini ardına kadar. Yeşil tepelerin, ağacın, çiçeğin, kuşun denizeelediği huzuru duy. Mutlusun. Yaşıyorsun: «Ne güzel / «Benim» diye-bilmek / Mavisine denizin / Uçan kuşa / Büyüye ota/ Yürüyen böceğe / Uğultusuna kentin / Bir türküyü; uzak ve yalnız..» Fırlat at saatini denize. Bütünd bidolu kibrit. Zaman, bir sürekli sudur akan. Üstünde bidolu kibrit çöpü, biz. Bir dar boğazda, «son» yazılı görünmez harflerle: «Seni benden sonra da sevecekler ağaç/ Yazık.. benim yüreğimle değil / Seni deniz / Seni çocuk / Seni diken/ Seni bulut.»

Kararlıydın, birşey düşünmiyecektin. Ölümü, hiç. Kalk, dolaş kıyıda. Tatlı bir deniz köyü burası. Ama niçin köy çocukları denize girmezler? Erkeği, kadını, kızı, delikanlısı neden sırtını denize dönmüş? Kocaman köy evlerinin niçin pecereleri tuğlayla, kerpiçle kapatılmış. Kahvedeki adamlara, evdeki kadınlara, sokaktaki çocuklara, «Hey! diye seslensem, tümünüz denize gireceksiniz, buna zorunlusunuz, marş, marş!» desem; sonra bir kazmayla ışığın evlere girmesini engelliyen tuğlaları, kerpiçleri birbir pencerelerden söküp atsam, mavi aydınlığı köy evlerine akıtsam, bana deli mi derler? Sana ne be adam! Kış boyu düşündüğün, anımsadığın, özlediğin mavi çizgisindeyin işte. Bırak kendini maviliğe: «Sıyrılmak- zamandan/ Biçiminden eşyanın/ Bir şarkı olmak uzak/ Bir mavi olmak uçuk/ Gitmek dalgalar boyu/ Bir ağaçta doğmak binlerce.»

Hani gazetelerini atacak, radyonu susturacaktın? Hani mavi çizgisini aşarken kendini öte yanda bırakacaktın? O kız, senin kızın değil ki! Olur böyle şeyler. Yüreğine düşen bu kor, gününü zından eden bu sıkıntı ne?.. 6 yaşındaki kız oçcuğunu kandırıp ormana götüren 12-14 yaşlarındaki üç köylü, kıza çeşitli eziyetler yapmış, yanar sigaralarını vücudunda söndürmüş, göbeğinden rakı içmiş, sonra da sırayla tecavüz etmişlerdir. Kızı öldürdükten sonra da tecavüz eden canavarlar yakalanmış, tevkif edilmişlerdir.» Gazete almasaydın, bu haberi okumasaydın olmaz mıydı? Bak, göğün mavisini, martılar; denizin mavisini, yelkenliler anlamını yitirdi. Soldu. Eskidi. Canını, öz suyunu yitirdi: «Tatabiliyor musun acıyı bir meyva gibi

Mehmet SALIHOĞLU

/bütün boyutlarıyla elinde. Uzun bir süre/ yemeden. ama yiyeceğini bilerek.» 6 yaşındaki küçük kız, ne olduğunu anlamadan, ağladı, acı çekti, öldü: «Duyamazsın ellerini ellerinde/ Ne alabilirsin artık/ Ne verebilirsin bir şey/ Yitirmiş ağırlığını madde/ Yitirmiş boyutlarını insan.»

Tanrı'nın bağışi güzelim mavi. Değerini yeterince bilemedik. Güneşin, denizin, göğün, üstlerine yeşil: düşmüş mavi aydınlığında tam arınamadık, yenilene-medik. Doğaya tutkun, doğaya eş, hoşgörülü, güleryüzlü, içtenlikli kişiler olamadık. Geleneksel konukseverliğimizi, karşılık beklemez insanlığımızı karalayan herifleri eğitemedik, düzeltemedik. Gönül işlerinde zor kullandık, aşkı, sevişme sanatını hayvanları utandıracak çizgiye indirdik: «...Boğazda gezdirmek sözü ile motorlarına aldıkları turistlerden bir kadına zorla tecavüz eden motorculara engel olmak ve kız arkadaşını zorbalardan elinden kurtarmak isteyen bir üniversiteli genç, denize atılmıştır. Turist gencin boğulduğu sanılmaktadır.» Olay, İstanbul'da geçiyor. Haydarpaşa ile Sarayburnu arasında. Sözümona yabancı turistlere mehtapta boğaz gezdirilecekti. Sonra, «turist gelsin!» diye bekleriz. Mavi çizgisindeyim, parlak güneşin altında: «Bir büyük mutsuzluk savaşı / Çağlardır uzayıp giden / Güneş bıkıp usanmamış/ Boşuna gülmsemekten.»

Oysa Boğazın denizi ne güzeldir. Kişiye iyilik, mutluluk verir. Böyle bir gündü. Avni'yle, Bediz'le o çok sevdiğim Küçüksü üstlerine çıkmış, nesli tükenen kır gazinosunda önce bira, sonra çay içmiştik. Küçüksü kasrı, kocaman beyaz bir kuş gibi sahile konmuştu. Plajda yüzenler vardı. Uzaktan gemiler geçiyordu. Bediz, resim üzerine yaptığı bir çeviriyi okuyordu. Picasso, çıplak kafasıyla, kendine özgü resimleriyle boğazın mavilikleri üzerine düşüyordu. Bir sonbahar gecesini anımsıyordum Avni, Erenköydeydi. Erenköyün artık eski kitaplarda kalmış şiirsel yaşantısından bir yudum almaya gelmiştim. Az sonra komşu eve geçmiştik. Baba, eski bir edebiyat öğretmeni, şair; oğul, üniversitede matematikçi doçent, şair ve ressam; kız, yüksek öğrenimini tamamlamış, şair; kardeşleri de büyüklerinin izinindeydi. Rakı çıkarmışlardı. Yazarlar, şairler içer ya, içelim diye. Zorla yudumlamıştım. Kız, konuştuğu güzelleşiyordu. Avni, yeni bir şey var mı? dedi. Varmış. Şiirlerini bir kitapta toplayacakmış. Adı ne oldu? Adını kendi bulmuş: **Zaman Ağaçlarla Büyük.**

Günşin Asral'ın şiirlerini beğeni ile okudum. Metin Eoğlu'nun desenleriyle 34 şiiri kapsayan kitabı alın, okuyun. Sanırım Günşin'in kişiliğine saygı duyacak, şiirleri seveceksiniz. «Bir çocukluk masalı/ Mutluluğumuz/ Arasına hatırlayıp/ Unuttuğumuz» diyor Günşin. Ölüm üzerine, herşeyin geçiciliği üzerine düşüncelerini şiirleştiriyor. Son maviliğin deniz kıyısına doldurduğu Eylülün bu ilk haftasında ben de Günşin'den yanayım. «Benim yaşamıma ilgisiz doğa/ İlgisiz gülüp ağladığıma/ Eskidikçe gözlerim, yenileşiyor deniz/ Eskidikçe ellerim büyüyor ağaç.» Sonra, Günşin gibi yakarıyorum: «Ne olur düşüncelerim/ Bırakıverin beni/ Bir şünlük/ Yaşamak dışarda/ Mavi ve büyük.»

Desen: Metin Eoğlu

ANADOLU GECELERİ

Her akşam, toprak damlı fakir köylerden
Bir ses yükselir;
EMRAH bir dev gibi çıkar evlerden,
Bir dudak gökte
Biri yeredir...
Çoban kavalında,
Sazın telinde,
Yanık yanık kokan türkülerdedir...

Gurubu görmeden solar ufuğlar
Ama ne çıkar?
Aydınlık her zaman aynı yeredir...
Sıcak yaz gününde yayla havası,
En küçük bir köyde ikram sofrası,
En katı yürekte en içli aşık,
En fakir çorbada en zengin kaşık,
Bütün kapıları dünyaya açık
Yunus ışık ışık
Gönüllerdedir...

Ay'la beraber
Yerlere gümüşten halı serilir
Ey anam Ey!..
Yüreginde Aşk, dudakında Ney
Etrafına yıldızlar saçarak bir bir
Döne döne dansederek, semaya doğru
MEVLANA bir alev gibi yükselir...

Dr. SEDAT PINAR

YEDITEPE'nin
ABONE KAMPANYASINA KATILINIZ

P.K. 77 İstanbul

TERKİB-i BEND

-Birinci bend

Sanma biz ki üzüm sırasıyla sarhoşuz
Biz meyhane erbabıyız ezel meclisi sarhoşuyuz

Islak etekli olanlar bizi bulaşmış sanır lakin
Biz el ayasını kadeh dudagını öpmeye arzuluyoruz

Baş yerini gözetip neyliyelim cihan meclisinin
Şarap küpünün dibidir yerimiz şaraba tapıyoruz

TANRILARDA

Gözümü yumdum. Afrodisyasta'yım. Bir sessizlik, bir sis, bir duman. Sonra o sis ve duman dağıldı. Yontuların bulunduğu kutsal topraklar üzerinde, tapınaklar arasındaydım şimdi. Ruhsal bir müzik sesi kulaklarımda. Olimp dağından geliyor gibi. Ve Homeros'tan dizeler, belli belirsiz...

Geniş mermer yolda günbatisına doğru ilerledim. Güneş helenik bir sütunun ardına batıyordu. Zaman duvarını aşmış gibiydim. Yaklaştım o sütuna, sırtımı dayadım. Renk helezonlarını seyre koyuldum. Güneşin yittiği andı. İlk bir nefes duydum ardımda, bir kadife okşayış, bir ruh. Döndüm. Karşımda ay tanrıçası Luna gülümsiyerek duruyordu. Ve daha gerilere doğru mermer yol gümüş bir çizgi halinde uzamakta idi. Gece olmuş. Biraz önce duyduğum o ruhsal müzik şimdi dalgalanarak daha kuvvetli erişiyordu kulağıma. Karşıdaki tapınaktan geliyordu ses. Kadınla erkekli bir koroydu bu. Kişioğlunun acılarını evrene haykırıyordu. Etkiliydi. İnsanın en ince yerini sözlüyordu. Hâlâ o sütuna vaslanmış duruyordum. Şimdi güneşin battığı yönün aksine doğru bakıyordum. Karşımda, mermer yolun sonunda tapınak duruyordu siluet halinde. O tapınaktan, ölmüş insanlar çıkıyordu, beyaz harmanilere sarılı ve ellerinde meş'aleler ve ayakları çıtır çıtır ve kapalı gözleri. Tapınağın önündeki alanda toplanıyorlardı. Sonra kabile halinde yürümeğe başladılar. Bana doğru yaklaşıyorlardı. Ellerindeki meş'alelerin kırmızı alevleri yıldızlı göğe doğru vuruyordu. Bir de mermer yolda yansıyorlardı. Biraz önce duran müzik yeniden başlamıştı. O ruhlar beyaz harmanileri ile üzerime üzerime geliyorlardı. Mermer yol ışıldayıp duruyordu ay ışığında. Sütunlar göğe doğru uzanmıştı. Düş mü görüyordum ne? Uçmakta mıydım yoksa? Ya da zaman geri geri gitmişti..

Oysa kalenin burcuna vaslanmışım.
Kastamonu şehri aşağılarda ışıl parlıyor.

Geçen sayımızda, Sadık Deniz dostumuzun yazboya emek vererek bütünlediği bir yapıttan söz etmiştik: BUGÜNÜN DİLİYLE DIVAN ŞİİRİ. Yakında yayınlanacağını umduğumuz bu yapıttan, Güney okuyucularına bir örnek sunuyoruz:

İstekli değiliz kimsenin incinmesine ama
Kadeh kıran yobazın hatırını vururuz

Kötü amaçlıların bizden irak olduğu yeğdir
Düşmez yere okutunuz çünkü usta çıkıyuz

Bu ölümlü dünyada ne bey ne dilenciliz
Yükseklerle yüksek aşağılarla aşağı oluruz

Gönül erbabı ile kâse arkadaşınız kavgamız yok
Meyhanedeyiz gerçi fakat aşk ile sarhoşuz

Biz can âlemi meyhanesinin içki sarhoşlarıyız
Halka olup kadeh çeken topluluğun başıyız

İkinci bend.

Saki getir o kadehi ki gam savandır
Cila vur o aynaya ki acı ile pahlıdır

Siyami Özel

Gönül bağlınız bizden irak eyleme bir an
O şarabı ki Cem'in gönül ve göz nurundandır

Ey hoca yokluk erbabına sakın utulanma
Derviş bu ülkenin uyruksuz padişahıdır

Toprak ol ki Tanrı katını eyliye yüce
Alemin baş tacıdır o ki ayak toprağıdır

Gel doğrulalım meyhaneye inadına onun
Ki ikilyüzlülük yükünden boyu bükük kalmıştır

Şarap sun bize saki bizim o topluluk ki derler
Rintler 'ki ezelin sabah içkisiyle çarpılmıştır

Şubeyti Peyami'den işit durumuma uygun
Ki seçkin bir dost Acem şairi sayılmıştır

«Ezel meclisinin sabah şarabını içen rindim
Herkesten çok sarhoşum herkesten çok içerim»

-Üçüncü bend-

Hoş zevk köşesi olurdu eğlence erbabına âlem
Aynı hal ile sürseydi eğer ömrünü âdem

Sağlık sonu dert olmasa kavuşma sonu ayrılık
Tatlımın sonu zehir olmasa şenlik sonu yas hem

Bu kalımsız âlemdede eğlenmeyi o eder ki
Eşit ola yanında eğer zevk ile elem

Sürekli ola kadeh çeken rintlerin arkadaşın
Varını koya cirtaya az mı çok mu düşünmem

Yobaz ki eğlenceden yana Dinar oğlu Malik geçinir
Ama allak bullak olur elinden dirhem çeksem

Besbelli son yeri toprak olsa gerektir
İster elinde hiç olmaya ister ola dirhem

Şarap sun bize sakı içelim inadına onun
Ki bilgisizce söz eder bilmedikle demez bilmem

Meyhane erbabını her yadsıyabilen azıcık
Kendi aklı ile Tanrı'ya bulmaya yeltenir yazık
-Dördüncü bend-
Gör yobazı doğru yolu gösteren olayım der
Dün okula vardı bugün usta olayım der

Meyhanede ister yıkılıp olmayı vıran
Zavallı meyhanede hayımdır olayım der

Elden komasın gül gibi şarap kadehini bir an
Her kim ki bu kaygı evinde gönlü hoş olayım der

Bir selvi boylunun tutkun kulu olsun
Alemde o ki tasadan kurtulmuş olayım der

Ömrünü geçirip belâ dağında çılgın gönül
Ferhad'ın kavgakını altüst eden olayım der

Kavuşma dilemeyip ayrılıkla hoş geçtiği bu ki
Sevgilinin gamına miskin alışmış olayım der

Gezdi dolaştı eğlenecek bir yer bulamadı
Artık yine Bağdad'a yolcu olayım der

Bağdat sedeftir cevheri Ncef incisidir
İnci cevher yanında onun taş toprak gibidir

-Altıncı bend-
Vardım ansızın tapınmak için camiye tan vaktinde
Gördüm oturur bir nice sapıtılmış halka halinde

Girmiş birlik kemerine almış ele tespih
Tekrarlanan dua kırk ve elli her birinde

İddim ne sayarsınız ne alırsınız ne satarsınız
Ki hiç birinizin ne Peygamber ne Tanrı var dilinde

Dedi biri ki şehrimizin zaman yargıcı
Camiye sürekli gelir iyilik eyleminde

Bağış ya elli ya kırktır yoksullara
Vaktidir gele o yüksek rütbeli bay sabredin de

Geldiklerini camiye bildim ne içindir
Yüz döndürüp dedim ey halk bilmeniz gerek 'sizin de

Sizlerden kim irak oldu ise Tanrı'ya yakındır
Zira ki gittiğiniz yol sapıklık içinde

Gerçek bu hep iklyüzlülük hüyle işiniz
Öykümedesiniz tüm boşunadır ibadetiniz

KANADA ŞİİRİ

GECEDE

Öylesine beklemek seni
Öylesine tutkulu

Şu çalan telefon
Benim klaksonum

İki sözcük var sözlüğümde
Çabuk'la acele

Nasıl bükmek parmaklıkları
Bomba mı dinamit mi sen söyle

Atlar hazır seni bekliyor
Atlar benim gibi sabırsız
Çeker gideriz düş dağlarına
Bizi hiç bulamazlar

KEN LIVINGSTONE
Türkçesi: Engin AŞKIN

K. Livingstone, Kanada'daki sanat ve edebiyat dergilerinde şiirleri sık sık yayınlanmaya başlayan genç bir şairdir. Kingston üniversitesinde öğrenim yapıyor.

ENGİN AŞKIN dostumuzun TORONTO'dan Güney okuyucularına selâm ve sevgileri var. Sizlere bundan böyle Kanada edebiyatından, özellikle şiirinden çeviriler sunacak.

-Onbirinci bend-
Yuf dikenine dünyanın güllüne güllüğüne hem yuf
Yabancılarına yuf eziyet edenlerine hem yuf

Bir yeme içme ki bağlı ola özelliğine şarabın
Sarhoşlarına yuf şarap ve şarapçılara hem yuf

Alemde ki esrarkeşler ola sırları bilen
Hayranlarına yuf onların sırlarına hem yuf

Çünkü varlık erbabının yeri yokluk çölüdür
Yuf kafilelerine ve kafilâ başlarına hem yuf

Çok pahalı olunca nidelim rütbeyi ve büyüklüğü
Yuf onu satan alçaklara satın alanlarına hem yuf

Bilgiler ki ola talihsiz cahil ola mutlu
Talihine yuf âlemin talihsizliğine hem yuf

Feleğin çarkının kuttuluğuna ve uğursuzluğuna
Yıldızlarının duranlarına ve gezenlerine hem yuf

Haram oldu çünkü her iki dünya tapanlara Tanrı'ya
Çalış çabala ne öbür dünya ola hatırdı ne bu dünya

Bugünün diliyle: **SADIK DENİZ**

« SİHİYA'dan NORA'ya »

Celâl ÇUMRALI

Şiirin iyisini, hasını yaratmak günden güne zorlaşıyor. Duygu'nun şiirini verebilmek ise daha zor. Hem duygusal öz'le yüklü olacak, hem de duygusalığa kaymayacak. Kolay değil. Usta ozanın işidir bu zor işin üstesinden gelebilmek. Ergun Evren'in şiiri bu bölümün başarılı ürünlerinden.

Düşünce'nin şiirini yaratmak kolaydır demeye getirmiyorum. Ama düşüncenin şiir alanlarına geçitler bulabilmek olanakları daha çok. Çağın sorunları ozanı bu geçitleri aramaya zorluyor bir bakıma. Ozan toplumsal öz'ü bilincinde yaşamamışsa bu geçitlerde tıkanıp kalıyor, boğuluyor. Bunun için ozan her şeyden önce kendisini, yaratma gücünün niceliğini bir iyi ölçüp biçebilmeli, kısaca benliğini tanıyabilmeli ilkin. Ergun Evren, yapmacılığa sapsmadan, özentiye düşmeden, düşüncenin şiirinde de kişiliğini gösterebilmiştir.

Biz yine duygunun şiirine dönelim. İnsanın kendini bildiği andan bugüne dek daha çok duygunun şiiri üretilmiştir. Bunun içindir ki bayağıya, söylenmiş kaçmak sakıncası vardır. Ergun Evren, yiğitçe atlatmış bu sakıncaları. Şu da var: Duygunun şiirinde de «Evrensel» olabilmemiş. Kendine özgü duyguları, olay'ları hiç yadırgamadan benimseyebiliyoruz. Duygu şiirinin en önemli yanı budur bence. Basit, sade, gündelik bir duygudan «Olay'dan «her zaman için geçerli» olabilecek şiiri bulup çıkarmış, küçümsenemeyecek bir çabadır bu.

Duygunun şiirinde ozanın kendini yinelemesi hemen göze çarpar. Ergun, şiirini «Tekrar»ın kuyusuna düşürmekten kurtarmıştır. Şiirleri kitap biçiminde gözden geçirilince, şiirlerinde «Tekrar» değil, «Bütünlük» kabul ettiriyor kendini. Bütün şiirler bir «Uzun Şiir»in parçaları gibi, ama her parça özgürlüğünü yitirmeden «Bütün»ü kurabilmiştir. Eğer «bütün» kurulamamış olsaydı, şiirleri kitap halinde okurken «Etki» azalardı, işte bu kanıt görüşümüzü doğrulamaktadır.

Güneyin bu güçlü ozanından, G Ü N E Y okuyucuları için; bir Güneyli şiir sunuyorum :

Uzaysı düşlerde uyanıyorsam şimdi gecelere,
yokluğundandır
Sonsuzunda yıldız yıldız, karanlık, yenik
Düşündürmesi insanı denizlerin senden yana
Yokluğundandır, karanlık

Ölümsüz bakışlarında uyanıyorsam şimdi gecelere,
yoksul

Çığlığındır uykularımı parçalayan, böyle yönlere
Kişinin mutluluklar taşıması gözlerinde
Gizindir oturan dudaklarıma

Hiçbir insan, kendi başına bir ada değil,
Herkes büyük kıtanın bir parçası,
Yeryüzünün bir parçası.
Deniz, bir avuç toprağı sürükleyip götürse

Avrupa eksik
Bir yarımadası gitmiş gibi,
Bir dost gitmiş gibi, dönmemesine,
Senin dostun, benim dostum.

Her kim ölse ben de biraz eksilirim,
Ben insanlıkla haşır neşir,
Öyle haşır neşirim ki bilirim,
Çan kimler için çalar?
Senin için çalar çan.

JOHN DONNE (1573-1631)
Türkçesi: Talât Sait Halman

Bir Amerikan Dergisi'nde
TÜRK EDEBİYATI ÖZEL SAYISI

Amerika'nın en büyük dil kurumu «Çağdaş Dil Derneği»nin yayınlarından biri olan **Literature East and West dergisi**, bir «Türk Edebiyatı Özel Sayısı» hazırlamağa karar vermiştir. Böylece, Amerika'nın tanınmış edebî dergisi, ilk kez bütün bir sayısını Türkiye'ye ayırmış olacaktır. Bu özel sayıyı hazırlamada, Princeton ve New York Üniversiteleri profesörlerinden **Talât Sait Halman**, misafir editör olarak görevlendirilmiştir. Değerli dostumuz Halman, Türk edebiyatının son 50 yılı üzerine bir makale yazacak ve modern Türk şiirinden, romanından, hikâyelerinden örnekler sunacaktır. Özel sayıya, bir kısa Türk piyesinin İngilizce çevirisinin konulması da düşünülmektedir.

Koşuyorsam sana, tüm yönlerini bırakıp tüm Doğaların
Tüm kentleri unutuyorsam ellerimde, çocukça
Parça parça edilmesi tüm kitapların, boğulmak
sevinçlerden

Özlemindir anılarımda

Dağıtıyorsam saçlarımı meltemlere, yosun kokularına
Dudaklarımsa tuzlanan öpmeden arzu denizi
Kentlerin uslarda yaşar olması, bir doyumsuz olması
anıların

Yaşarsın işte

Sen bir özlemesen şu gözlerimde, bir yaşanmışsan et
tırnak

Tutsak, buğulu akşamlarıdır, gelir oturur bunca
yaşamların üstüne

Ulusal zorunluluk, gelmesi oturması bir kentin tüm
kentlerden ileri

Güneysin- Sensin işte

Sihya'dan Nora'ya, değerli eleştirci Muhtar Körükçü'nün
bir önsözünü de taşımakta. İsteme yeri: Ergun Evren, Çukurova
radyosu Müdürü — Mersin Tel: 39 63

SUÇ MU BİLİM ADAMI OLMAK?

OGUZ TÜMBAŞ

İsmail Beşikçi bir genç adam. Bir bilim adamı bir eylem adamı hem de. Sessiz çalışan, ama içtenlikle çalışan verimli, dolu bir bilim adamı. Erzurum Atatürk Üniversitesinde asistanlık görevini üstlenmiş, olanakları oranında eğitime de katılanıyordu.

Bana Atatürk Üniversitesinde öğrenim yapan bir arkadaşım anlatmıştı İsmail Beşikçi'yi geçen yıl. Çalışkanlığını, görevine bağlılığını, iyi niyetini... Ancak tüm bu iyi davranışlarına karşılık tufucu çevrelerden gelen baskıları, engellemeleri de hem. Anlatmıştı da üzül-müştüktü birlikte. Hatta doğuda yapacağı araştırma ve incelemeler için rektörlüğün gerici ve yoz tutumundan da söz etmişti. Bundan bir süre önce de İsmail Beşikçi'nin görevinden alındığını okuduk gazetelerde.

Peki ama, nedeni?..

Orasını sormayın canım. Neye gerek, değil mi ya? Adam gerçeklerin içinde, doğunun acılı ve sancılı yaşamını biliyor, görevini namusluca, içtenlikle yerine getiriyor. Sonra bununla da kalmayarak, halkın arasına girip onların sorunlarını, yaşamlarını gözleyerek, inceleyerek, yapıtlarla belgeleyerek kamuoyuna yansıtıyor.

Olur mu hiç böyle büyük lekmler yemek? Sonra işte böyle alırlar sorgusuz, nedensiz adamı görevinden.

«Beşikçi, alçak gönüllü, sessiz, duru, genç bir adam.. Farfaracılıktan hoşlanmaz, çalışmasına bakar, Kimi insan vardır, konuştu mu yük katırlı gibi gürlütlü çıkarır, çalışmaya gelince «stop» ediverir. Kimisi atar tutar, ama medeni cesaret bakımından sıfırdır. İsmail Beşikçi, susuculardan ve iş görücülerden... Hem de nasıl iş görme?..»

İlhan Selçuk böyle diyordu Cumhuriyette (4 Ağustos 1970) ama gene de farfaracı olanlar, gürlütlü olanlar tutuluyordu, parsayı onlar topluyordu. Böyle erdemli, namuslu çalışkanı tutmuyorlardı, çoğu zaman köstekleniyordu da. Ve bir gün iki satırlık bir yazıyla da görevinize son verilerdi İsmail Beşikçi'ye yapıldığı gibi. Çünkü tutucu, gerici, çıkarıcı çevreler ve onlara bağlı işbirlikçi adam-

ların hoşına gitmez ki böyle hakıyla çalışan kişiler.

Nice çıkarlar uğruna ne bilim adamları harcıyor işte böyle pisipisine görünüzlü..

TÜRKİYE'DE YAPILAMAZ MI SANKİ?

Dünya Yazarlar Birliği P.E.N.'in 37. kongresi bu kez Seul'da toplanmıştı. Bu toplantıya ülkemizden de Yaşar Nabi ile Oktay Akbal katılmışlardı. İki yazarımızın gezici izlenimlerini ve P.E.N. toplantısıyla ilgili yazılarını iki büyük gazetemizde ve VARLIK Dergisinde okuyabilirsiniz sanırım.

P.E.N.'in bu tür toplantılarına çeşitli ülke yöneticileri, devlet sorumluları da ilgisiz kalmıyorlar kuşkusuz. Ekonomik sorunlarla uğraşırken, kültürel çalışmalarını, edebiyat ve sanatı da ihmal etmiyorlar. Bu tür uğraşılara saygılılar hiç olmazsa; gereğinde ortamı da hazırlıyorlar, olanakları sağlıyorlar. Türkiye'de bunun en küçük belirtilerini bile görmüyoruz. Az gelişmiş bir ülke olarak elbet çözümlenmesi gereken dolu sorunlarımız var. Ama bu arada edebiyatı, sanatı da ihmal etmemiz mi gerekir yani.

VARLIK Dergisinde (s. 756) Yaşar Nabi P.E.N. izlenimlerinden söz ederken, ülkemizi ilgilendiren bir yakınması da vardı. O bölümü buraya almak istiyorum:

«1972 kongresi için iki istekli vardı: Filipin ve Lübnan. — İşte turizmin ve propagandanın önemini anlamış iki ülke!— dedim içimden. Bize erada —İstanbul kongresi ne zaman?— diye soranlar çok oluyordu. İstanbul'u vaktiyle görmüş delegeler hayranlıkla söz ediyorlardı şchrimizden ve İstanbulda yapılacak bir kongreye seve seve konuşacaklarını söylüyorlardı. Nasıl anlatabilirdim onlara, neden girişemediğimiz kongre teklifinde bulunmaya. Böyle bir kongre ancak bir ülkenin hükümetince benimsenmek şartıyla başarılabildi. Oysa biz ülkemizde resmi makamların edebiyata her zaman sırt çevirdiğini görmeye alışmışız.»

OLMASA

Aydın kişilerin kafaları gibi
Cepleri de ışıl ışıl olsa
Hiç çekinmeden çıkarıp cüzdanını
İstedığı kitabı hemen alsın...
Saatlerce düşünüp durmasa!

Ya da en iyisi
İnsanı insandan ayıran
Arayı bozan, dostluğu çizen
Şu para denen «Çin Seddi»
Olmasa!...

ERHAN TIĞLI

Desen:

M. Niyazi Baysan

Bir ülkenin yöneticileri, sorumlulu kişileri gereğinde edebiyata, sanata ve bunların üreticilerine önem vermemeliler, ilgi göstermemeliler; hiç olmazsa bu tür sanat — edebiyat eylemlerine gerekli ortamı ve olanakları sağlamalıdır. Böylesine bir girişimin izlerini bugüne dek ne gördük ne de rastladık. En yakın örneği; Orhan Kemal'in ölümünde hangi hükümet yöneticimizden, devlet sorumlularımızdan bir ses çıktı; hangisi cenaze töreninde bulundu? Aziz Nesin bunca ödüller kazandı dünya çapında, oysa biz adamağımıza yapmadığımızı bırakmadık; her türlü kötülüğü yaptık ona. Örnekler çoğaltılabilir elbet bu konuda. Ama ne değişir ki iç boşalmalarından başka. Biz önce kendi değerlerimize önem vermiyoruz, değerlendirmiyoruz ki, böyle kongreler için ilgi bekleyelim. Bundan bir süre önce ünlü sanatçı Aragon'un eşi Elsa Triolet'in ölümünde, Fransız Cumhurbaşkanı ve bazı Fransız devlet adamları yakınlarına başsağlığı telgrafları çekmişler, açılımlarına katılmışlardı hiç olmazsa. Hani bir gösteriş gibi, bir yapmacıklık gibi düşünülse bile, bunca bir ilgiyi gösterme sorumluluğunu duymuşlardı.

Ne diyelim, bir gün bizde de olacak zahir bunlar!...

VATANMİLLET SAKARYA ADINA...

Ömür adamdır doğrusu şu Halil İbrahim Bahar. Yıllardır SOYUT dergisini çıkarır; hem de en iyi biçim örneği, baskı düzeni ile. Ne varki bir türlü dergisine nasıl bir biçim vereceğini, hangi kalıplara sokacağını kararlaştıramadı. Habire değiştirir durur Soyut'u. İçerikte pek değişim yoktur da, biçim üzerinde, derginin görü-

nüşü üzerindedir Bahar'ın irtizliği. İkkin boyunu küçülttü derginin, sonra bu küçük boy kapaklar üzerinde bir takım değişiklikler yaptı; gene de tatmin olmadı. Kapağa bir salyangoz koydu olmadı, bir taç ve üzerine salyangozu oturttu olmadı; ve şimdi de bir köpek başına taça salyangozu koydu. Ve de altına iki dize:

Päre päre dil-i mecrüh-u perişanından

Ser-i köyünde gezen her ite bir päre fedâ

Sayfalara serpiştirilmiş ayrı ayrı köpek başları, salyangozlar ve taçlar... Ne yapmak ister, ne getirmeyi düşünür Bahar bu tür davranışıyla, anlaşılmaz. Aklınca yeni biçimler, yeni deneyler mi kazandırıyor ki sanata — edebiyata.

Dedim ya, ömür adamdır vesselâm şu Halil İbrahim Bahar. Hele bir de şiiri vardı ki Soyut'un Mayıs sayısında, deme gitsin. Okudunuz mu bilmem Bahar'ın VATANMİLLET SAKARYA şiirini? Okumadıysanız, yazık etmişsinizdir doğrusu. Aman bir büyük laflar etmiş ki sormayın. Bir bölüğünü birlikte okuyalım:

çekildi güneş
ağırlandı karanlık
İşte cici demokrasi
İsmet paşasıyla
ülkem uçuruma doğru
gidiyor uygun adım
kolkola girmiş
o İhanet maşasıyla

Gördünüz mü şiirin büyüklüğünü ve de ululuğunu... Yer olsaydı da şiirin tümünü alıyorduk buraya daha iyi olacaktı. Böyle bir şiiri ancak Halil İbrahim Bahar'dan başkası yazamazdı zaten. Herkes toplumcu, devrimci olur da Bahar olamaz mı sanki. Al işte toplumcu ve de devrimci şiir size. Vatanmillettsakarya adına ne şiir cinayetleri işleniyor ya- rap!..

Tan İdarehanesinde F. H. Dağlarca ile

9'UNCU STRUGA FESTİVALİ

Bayram İbrahim Rogovalı

Makedonya'nın küçük bir kenti olan Struga'da, dokuz yıldan beri «Struga Şiir Festivali» düzenlenmektedir. «Makedonya Yazarlar Kurumu» tarafından düzenlenen ve her yılın 25 ağustosundan ayın sonuna dek süren bu festivale Yugoslavya şairlerinden başka diğer ülkelerden de şairler davet edilir. Şairler kendi dilleriyle okurlar şiirlerini. Okunan şiirlerin çevirisi yapılır ve bir kez de Makedonca okunur. Ayrıca şiir üstüne tartışmalar tertiplenir ve festivalin son gününde Struga Köprüsü'nde şiirler okunur. Seçici kurul tarafından festivalin en iyi şiiri ilan edilir. Büyük ödül, altın çelenktir. Geçen yıl bu ödülü Sarayevvo şairi Mak Dizdar almıştı. Bu yıl ise altın çelenği Belgrat şairi Miodrag Pavloviç aldı.

BİLDİRİ

ansızın doğmuşuz daha içtimiz bahçeler gibi mübarek uğraş yılları karlı ve karanlık gecelerimiz bir ödüksüz gökyüzü mavisine sevinçimizi haykırp kerpiç evimizin camlarına vuran soğuğu öperek ilk artık soluk almak soluk vermeymiş kuşumuz

şimdi mademki kol atmış çınarlar gibiyiz ve ellerimiz ve saçlarımız biraz daha yaşlı yani ebemiz vururken taze etimize silâh seslerinde ilk sözcüklerimizde daha tanışmışız yazık ki kanlı bir üniforma hüznüymüş ülkeler

II

yneliyorum işte benim insanımın gülüdür özgürlük onun alışkın yüreğidir ak güvercinlere gözleri komam kimselere öyle ha dityince birdenbire nicedir büyütüyorum küçükten şu masum çiçeği

bu metal parçası ıştır şekil olur boyalı kadınca çağırır kimbilir erkeksiz yürek vuruntularıdır ve şeytanca gülüşü atom parçalarının ah ah sonra hırıltılı motorlar şavkı tabancaların başlar ki uğraş vurulur em güzel yerinden insan

tüm uğraş vurguncuları bu bildiri sizedir bilseniz şu gökyüzü şu ağaç şu eli kopmuş çocuk ve umutludur yine de kalbura dönmüş toprak öylesine sevgili öylesine kabramancadır ki dönüp yuvasına barış ormanlarının sessizce bir hipi pisliği içinde çırpılıplak yaşamak

ÖMER AŞICI

AŞKLA KAFATASI

-Eski Çatı Sarkıtı-

Aşk oturmuş kafatasına
İnsanlığın,
Ve bu otağ üstünde imansız,
Gülüp durur yüzüsize.

Üfler neşeyle yuvarlak kabarcıkları
Gökyüzüne dağılan,
Ulaştırmak ister gibi dünyalara
Eter'in ardında olan.

Işıklı ve kırılğan yuvarlak
Havalanır bir güçle,
Kopar, özünü kendisinden atarak
Yaldızlı bir düşçe-

Duyarım kafatasının her kabarcıkta
Yalvarıp yakardığımı inleyerek:
«Bu korkunç ve gülünç oyun
Söyle ne zaman bitecek?»

Som ağzının yaydığı zira
Dağılır boşluğuna havanın,
Öldüren dev, bu beynimdir anla,
Bu kanım, bu etimdir benim!»

Türkçesi: HALİL UYSAL

Bu festivalin en ilginç yönü, birçok ülkenin değerli şairlerini bir araya getirmesidir. Şairlerin yol ve diğer macrafları, festival düzenleyicileri tarafından ödenir.

Geçen yılki 8'inci şiir festivaline Türkiye'den yalnız Yaşar Nabi Nayır katılmıştı. Bu yıl ise, davet edildikleri halde Ölkü Tamer ve B. Necatigil geldiler; ancak Fazıl Hüsni Dağlarca katıldı.

Orhi yakınlığındaki Gorica otolinde düzenlenen sempozyum ilginçti. 28 ağustostaki bu sempozyumda «Şiirde Yersel Renk ve Evrensel Önem» üzerine tartışıldı. Tartışmaya Türkiye'den Fazıl Hüsni Dağlarca, Cezair'den Aziz Lahbab, Avusturya'dan Ina Yuna Broda, Fransa'dan Seri Foşro, Polonya'dan Bojena Novak, Rusya'dan Kasim Kuliev katıldılar.

Şiirlerini seve seve okuduğumuz sayın Dağlarca ile ancak bu yıl görüşmemiz kısmet oldu. Oysa onu daha önceki şiir festivallerinde bulacağımızı umut ediyorduk.

Dağlarca ile 29 ağustosta Struga Şiir Köprüsü'nde tanıştık. Sonra Dağlar-

ca «TAN» ve «BİRLİK» idarehanelerini ziyaret etti. Yugoslavya'daki Türk edebiyatı üzerine ilgilendi. Priştine'de «Tan» idarehanesinde kendisiyle harıl harıl şiir ve diğer konular üzerine konuştuk. Bundan sonra, Prizren Kültürevi'nde şerefine bir edebiyat saati düzenlendi. Sayın Dağlarca'yı görmek, onun tatlı sesini duymak isteyen yüzlerce genç sanatsever, bu edebiyat saatine katıldılar.

Dinleyicilerin istekleri üzerine Fazıl Hüsni Dağlarca, kendi kimliğinden, şiire başlayışından kısaca konuştu. «Boyutsuz» şiiri ile Üsküp'te yazmış olduğu «Su» şiirini okudu ve dakikalara alkışlandı.

Aynı gece, Dağlarca'dan ayrılma saati gelmişti. Diğerleri arasında Necati Zekeriyaya, Nüsret Dişo Ölkü, Hasan Mercan, Şükrü Ramo, Lütfü Seyfullah ve Fahri Kaya uğurladılar.

NOT: Gelecek sayımızda sayın Hasan Mercan'ın kaleminden «Yugoslavya'da Yerli Türk Yazını» ile örneklerini okuyacaksınız.

FRANÇOIS MAURIAC ÖLDÜ

François Mauriac öldü. Bu ölüm, yüzyılımızın ilk çeyreği içinde kişiliklerini kabul ettirmiş yazarlar kuşağının en ilginçlerinden birini, artık sayıları pek azalmış yaşlılarından, Fransız yazın hayatından ayırmış oluyor.

Mauriac, koyu bir Katolikti. Ancak, kendisinin de dediği gibi: «Bir Katolik romancı değil, roman yazan bir Katolik» olmuştur. Yazarlık kişiliğinde dini inançlarının etkisi kuşkusuz ağır basar. Ne var ki, hiçbir zaman gericiği desteklememiştir. İspanya iç savaşında, savaşın vahşetini görerek, Almanların Fransa'yı işgalleri sırasında, gizli direnmede, «Forez» takma adıyla, «Le cahier Noir — Kara Defter» adıyla, bir savaş jurnali yazarak durumunu belirtmiştir. Cezair olaylarında De Gaulle'ün en hararetli destekleyicisi olmuştur.

Yazı alanında, bütün yazarların geleneksel girişile, şiirleriyle ilgili çekmiş. «Les Mains Jointes — 1909.» Ancak gelişmesi romanda belirlenmiştir.

Düşün yönünden Pascal, roman ve estetik görüşleri bakımından Chateaubriand ve Maurice Barrés'den beslenen Mauriac, kişiliğini tam bulmuş, düzyazıda, Chateaubriand'dan bu yana, Fransız yazınında, Barrés'de bile bulunamayan bir «style — üslup» ustalığı göstermiştir.

Baudelaire, Verlaine gibi, kendi inançları ve burjuva çevresiyle bağdaşmayan, bu çevrelerin hep tu-kaka ettiği şairlerin süreli okuyucusu ve savunucusu olmuştur.

Mauriac, 1952 Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştı
FRANÇOIS MAURIAC'IN YAPITLARINDAN
ve «Académie Française» üyesiydi.

ÖRNEKLER :

ROMANLAR: Le baiser du lépreux
— 1922 «Cüzamlıya Öpücük»

La Fleuve de fen — «Ateşten Nehir»

Genitrix — Génitrix — 1923/1927

Le désert de l'amour — 1925 «Aşk Gölü»

Thérèse Desqueyroux — 1927

La Fin de Nuit — 1935 «Gecenin Sonu»

Le noeud de Vipères — 1932 «Engerek Düğümü»

BİYOĞRAFI: La vie de Jean Racine
— «Jean Racine'in Hayatı»

Blaise Pascal et sa soeur Jacqueline

GÜNCE (JOURNAL): Journal — 1934/1937

Les mémoires intérieurs — 1959

DENEME: Le romancier Les Personnages

TIYATRO: L'Asmodée, Les Mal aimés — 1898

güzelleme

kitaplara yazmışlar
ceviz sandıklara koymuşlar oymalı
buzlu camların ardında
ezgilerde bulmuş
ezgilerde yitirmişiz
dikmişiz toprağa
sulamışız büyütmüşüz
birin ben
birin sen aldın ne idi.

AYRIKSI DÜŞ

alacakaranlık bir yazıt dikildi karşıma
suskunluğumda aralandı salt iki sözcük
yürüdü sanırım gülümsedi coşkuluydu
anlatıydı doğrultusunda sevi ve tanrı
sıradan günaydınladım sıradan gün

gün sıradan günaydınladım sıradan
tanrı ve sevi doğrultusunda anlatıydı
coşkuluydu gülümsedi sanırım yürüdü
sözcük iki salt aralandı suskunluğumda
karşıma dikildi yazıt bir alacakaranlık

bir dengele suyu güneşi hele
yana bir koy görkemliliğini tanrısal
yatar döle kişi ki arar mut kanda eli iki
uykunun saatında sağır en göbeğinde kentin
gece bu basılacak betik bir ki duydum sonra

sonra duydum ki bir betik basılacak gece
kentin göbeğinde en sağır saatında uykunun
iki eli kanda mut arar ki kişi döle yatar
tanrısal görkemliliğini koy bir yana
hele güneşi suyu dengele bir.

MAHIR ERSİN GERMEÇ

SUSKUNLUĞUMUZA SIGINMIŞIZ İYİCENE

Biz savaş yıllarının çocuklarıydık;
Kaç öğün yokluk yersek bir günde,
Gözlerimiz o kadar hüzzam bakıyordu.

Bir sancı gibi karanlık girince mahalleimize,
Ev ödevlerimizin ışığında çorap yamamak için anca
Annelerimiz idare lambalarını yakıyordu..

Tahta sandalyeli kahvehane önlerinde
Biriken meraklı kulaklara AGA radyolar
Uçakların ölüm bildirimlerini bırakıyordu.

Yük vagonlarından el sallarken babalarımız;
Ne kadar da çoktular, ne kadar kas katı, cesur!
Bizim sulu-gözlüğümüz peronlara akıyordu..

Yokluklarla, ölümlerle, acılarla büyüdük.
Biz savaş yıllarının yorgun çocuklarıydık,
Küçük sevgilerde yüreğimiz kalkıyordu...

Şahin Candır

yasak kaçak ve kuşkulu
büyük kentlerin bulvarlarına sığmayan
ellerini gözlerini
pazartesi gillerden
cumartesi gillerden
büyütmüşüz koklamışız uzun uzun
kurutmuşuz
birin ben
birin sen aldın ne idi.

öz dilek erdem

SATICILAR

GAZCILAR :

Gün doğmadan çok önce ağaran Bağdat sokaklarını çan sesleri doldurur. İlk günler, bunları, yüzlerce kiliseden yükselen sabah çanları sanmıştım. Sonra da, bu müslüman kentinde bunların kilise çanları olmayacağını düşünmüş, yine de ne olabileceğini kestirememiştim. Bi-

Yüzümde yüzün

hergün bir karanfil açar ellerimde
yüreğimin kuş seslerini andıran
çırpımsıdır bu
ben onu sokaklarda bulmadım
örneğin korkumu
adına destanlar yazılan
bir savaşta yitirdim

bir bahçeden geçerken
herşey üreyen bir kaynaktan
doğmadır dedi sevgilim
artık benim olmayan saçlarını
yanlışlıklar günlüğüne adayan
sevgilim böyle söyledi
sonra ben ne yaptım—
özgürlüğün kılıçlarını
bir bir ayırdım
ellerimle yoğurdum onları
ellerimle yoğurdum

bir başka gün
üzerime geliyordu dalgalar
yanı ben o ağaçları
gördüğüm zaman
sonra rüzgâr bitti
en doğal biçimine
büründü deniz

— İşte tam o sıra
bugünler herkesin
unutulan bir gökyüzü
dediği haym burjuvazi
egemenliğin son çivisini
çakıyordu
ihanetin
paramparça olmuş tahtasına

bense ordan geçiyordum
torbama saçların
yüzümde yüzün.

metin güven

M. Agâh ÖNEN

rinin sesi uzaklaşırken ötekininki yaklaşıp yükselen bu çan - çanlar, gezici gazcılar, bir demir çubuğu yuvarlak başka bir demire vurdu- çayı yayıyormuş. Banyoların gazlı ısıtıcıları, mutfakların gaz ocakları, kışın odadan odaya taşınabilen gaz sobaları için kolaylıkla gaz bulabilen herkes, her sabah bu satıcıların gürültüsü ile uyanıyor. (Gizer) denilen su ısıtıcıları ve öteki araçların son yıllarda yaygınlaşması nedeniyle Irak'ta çokça tüketilen gaz yağmı, alıcının ayağına ulaştırılan bu yüzlerce gazcı (arapça: eb-u nafit, çevirisi: gazyağı babası) sabah ezanlarına ve ilk otobüslerin gürültülerine karışan çan - çanlarıyla geçer, geçerler. Tek atlı ya da merkepli, iki tekerlekli arabalarına oturttukları gaz varilinin musluğundan ucuz (!) gazı, galon hesabıyla satarlar. Irak'ta satışı devletleştirilmiş tüm petrol ürünleri gibi benzin olsun, gaz olsun, üretici bir ülke için pek de ucuz sayılmayan bir değerle satılır.

Bir güney kasabamızda otuz — kırk yıl önce, ellerimizde petrol lambaları, gaz şişeleriyle başına üşüştüğümüz o eski gazcılarımıza göre hayli evrimleşmiş sayılan bu yarı motorize Bağdat gazcıları bana akşamın alacakaranlığını yırftan: «Gazyağı vaaar!» ünleyleşlerini hatırlattı. Batıdaki kentleşmenin yarattığı fabrika işçisi kalabalığına karşılık, az gelişmiş ülkelerde ayak — üstü ticaretin tipik temsilcisi sokak satıcıları yer alır. Irak'ta da bu sokak satıcılığı, küçük sermaye, kolay iş ve kıt — kanaat gelirin yeterliliğine sığınmış bir kitlenin geçim yoludur.

SİGARACILAR - PIYANGOCULAR:

Bağdat sokaklarını, özellikle kalabalık cadde ve alanları yüzlerce küçük satıcının yaygaraları doldurur. Bunlar, çoğu okul çağında çocuklardır. Bir askıyla boyunlarına taktıkları küçük bir tablada yerli-yabancı çeşitli sigara paketlerini dizmiş sigaracılar sigarayı taneyle satarlar. Bizim paramızla tanesi elli - altmış kuruşa gelen Amerikan, Fransız sigaralarından tutun da Mi-

ekinler biçilecek

uyandı ezan sesiyle
sımsıcaktı döşegi
isteksizdi bu sabah
hastaydı da emeti
iki yıldır belinden atamadı tleti
hacıgil'in kocakarı
«bir onulmaz yet» dedi

ekinler biçilecek
damda yıldı ot bekle
«ya bildirki borç» dedi
kalkmalıydı emeti

ayaklar çıplak
topuklar çatlak
usulca ocağına yöneldi
uyurlarmış bu vakitler
biri demisti
düşündü de kentleri
saştı kaldı emeti

Meral Kızıltan

sır, Ürdün sigaralarının çeşitlisi bu küçük satıcıların geçim kaynağıdır. Tablasından size hemen kibriti uzatan, yada çaktığı kibritle sigaranızı yakıveren bu küçükler kaldırımının sevimli yoksullarıdır. Bir duvar dibine çöbelmiş sigara satan yoksul yaşlı kadıncıkların da katıldığı bu sigaracıardan sigaranızı tütürüp yola koyulurken çevrenizi sarıp «elyövm: bugün» — «baçır: yarın» diye çığırsan piyango bileti satan küçüklerin yaygarasından kendinizi güç kurtarırsınız. Toplumcu olduğu ileri sürülen bir yönetimde piyango-culuk gerçekten incelenmeye değer bir konudur. Emek değeri ile talih oyununun çelişkili karmaşığı, açıklanması oldukça güç bir oluşumdur.

HAŞLAMACILAR:

Bisiklet tekerleği, bizde olduğu gibi, gezicilerin arabalarına takıldığından beri gezgin satıcı Irak'ta da çeşitli satıcılık kolları kurmuştur. Bunların çoğu yoğun kalabalıkların kaynaştığı köşebaşlarını tutar, gelen geçene bir çeşit ayak — üstü aşevi hizmeti görürler. Dört tekerlekli arabasına oturttuğu kocaman bir kazanın altındaki gaz ocağının kaynatıp durduğu suyun içinde bakla, nohut, taze börülce, şalgam haşlaması satanlar pek ilginçtir. Bu sebze haşlamalarını kimine çerez, kimine nefis körletici besin olarak sunan bu sayısız haşlamacı-lardan «leblebiii!» ünleyleşi ile haşlanmış nohut satanları en ilginçleridir. Kocaman bir kazanda gecedan

pişirip hazırladığı biber patlıcan, soğan dolmalarını dumanı üstünde tabak tabak satan dolmacılar, mercimek çorbacıları bu haşlamacılar yığınına tamamlayan gezici aşevleridir. Belediye denetlemesinin kim-senin aklından bile geçmediği Bağdat'ta, satılanların temizliği satıcının yüksek dirayetine (!) bırakılmıştır.

Otobüs duraklarının dizildiği belibaşlı alanlarda (ki Bağdat'ta sayısız alan vardır) satıcılar tablosuna gezici çaycılar, ayrıncılar, eski bir dönemin yadigarı olduğu besbelli, kulpsuz fincanlarla acı kahve dağıtan gezici kahveciler, çikletçiler, çekirdekçiler, fıstıkçılar kalabalığıyla birlikte sayısız biraz azalmış dilenciler apayrı bir canlılık katarlar.

İÇECEK VE MEYVE SATANLAR

Bağdat'ın son derece düzensiz, karmaşık ve bir hayli pis satıcılarının en ilginçleri yaz — kış mevsime göre değişen içecek satıcılarıdır. Yılın sekiz ayında sürekli ve zorlu bir yazın sürüp gittiği bu kentte, içinde buz parçalarının yüzdüğü kaplarda serinletici içecek satanlar başta gelir. Gezici ayrıncılar taze hurma ile ayrıntı birlikte satarlar. Bir — iki hurma, üstüne bir yudum buzlu ayran beslenmeyle serinlemeyi birleştirmiş tam çevresel bir görünümüdür. Karadut şerbeti, nar suyu satıcıları, turşucular, tablalarında dilim dilim edilmiş karpuz, kavun (sonderece yavan), acur, hıyar, peynir satıcıları geziciler kafesinin gelip geçici örnekleridir. Hurmadan başka meyveye toprağı yetersiz olan Irak'ta meyve, manav tezgâhlarında oldukça lüks bir dışalım (ilhal) malı olarak alıcıya nazla sunulur.

İŞPORTACILAR

Irak'ın biricik alışı - verişi merkezi sayılan Bağdat'ta ayaküstü ticaretin sorumsuz ve düzensiz belirtisi olan işportacılar, hemen her köşede çoğu demir perde ülkelerinden getirilmiş her çeşit malı sessiz sedasız satarlar. Kızıl Çin ve Japon mallarının önde geldiği sayısız çeşitten mal, işportacılar aracılığı ile yoksul halkın önüne serilir.

NOT: Irak'ın ithalat (dış-alım) ve ihracat (dış-satım) durumu son yıllarda devletleştirme işlemlerinin uygulaması nedeniyle ayrı bir inceleme konusu olarak ileriki mektuplarımızda ele alınacaktır.

ABDULLAH AŞCI

ile bir konuşma

Halil Beyhangil

— Yazmaya ne zaman ve nasıl başladınız? Sizi teşvik eden oldu mu? Bu konuda anılarınızdan birini anlatır mısınız?

— Yazıya, 1937'lerde hikâyeyle, gülünçlü fıkralarla, düzyazı şiirle başladım. Daha önce, cep harçlığımla kitap satın almama, o zamanlar Burdur'da tek gidilecek yer olan «Halkevi Kitaplığı»na gitmeme rahmetli babamın ses çıkarmayışı bence teşviklerin en büyüğü idi. 1943-44 yılında, Ankara'da halkevinin düzenlediği edebiyat yarışmasının düzyazı bölümünde ikinciliği alşım ve ödül olarak bakanlık klasiklerinden 35 liralık kitap verilmesi, bence gene bir teşviiktir. 1954'te Vatan Gazetesinin dört hikâyeme sanat sayfasında yer vermesi ve Tunç Yalman-

BU BENİM ELLERİM

Bu benim ellerim bak
Arpadan ki yulaftan ki
İri mi iri
İri mi iri
Birisini Edirne'de
Çölemerik'te biri.

Bu benim ellerim bak
Biraz dededikeni biraz tütün
Ağız var dili yok
Ağız var dili yok
İrcil ki malamat ki
Yemez önüne atsın İtin

Bu benim ellerim bak
Namusa durmuş ki mertliğe durmuş ki
Yumruk değil sabır taşı
Yumruk değil sabır taşı
İstemez ki çalmaz ki
Ve de adam olmaz ki(!)

Bu benim ellerim bak
Kanamaz ki eskimez ki gülmez ki
Kör mü kör
Kör mü kör
İşğe duracak tüm yöresel
Kendini bulamaz ki.

Bu benim ellerim bak
Biraz nasır biraz çatlak
Güvercinlerden ak
Güvercinlerden ak
Biri mavzer sapında
Biri başak.

ın kutlama telgrafı çekmekteki ıve-cenliği güzel bir anımdır.

— Hikâyelerinizi nasıl yazarsınız? Doğuşundan bitimine dek geçirdiği evre? Konularınızı nasıl seçersiniz?

— Kafamda konu ya da konular patlar, yumak olur. Yumağı çözüp yenildiğim konunun üstesinden gelmem çok zaman alır. Hırçınlığımla geçimsizliğimden sıyrılıp durulunca yazmağa başlarım. Her hikâyeyi beş — altı kez yeniden yazıp elli — altmış kez okurum. Sanatta ne denli beceriksiz olduğumu, okutabileceğim bir yazıyı yazmanın güçlüğünü bilirim. Sanatçılara saygım, ustalara hayranlığım vardır. Her sözcük üstüne ince eleyip sık dokuyayım derken çabuk yazamam. Yaşadığımı yazmak isterim.

— Hikâye dışındaki uğraşlarınız?

— Başka uğraşım yok.

— Yılda ortalama kaç hikâye yazarsınız?

— Yılda bir ya da iki. Okuyanlar, yazdıklarımın bazılarını «hikâye» demeyeceklerini düşünürken kesin bir rakam vermiş olmayım yine de.

— İşinizin hikâye yazmanıza ne gibi yararı ya da zararı oluyor?

— Burdur'da tüccarlık, gazetecilik, otelcilik, şeker fabrikasında muhasebe memurluğu yaptım. İşimden geçen yıl ayrıldım da, bir sanatçının, sanattan gayri işi olmaması gerektiğine inandım. İkinci işin zararı, yararından çokmuş. Sanattan çalınmış zamanın, toplumu ne denli geri bıraktığının örneği ö-nümüzde, çevremizde. Yazıyla geçinemediğimiz sürece kısırlıktan kurtulamayacağız. Dev eserleri başka toplumların paraca, zamanca özgür yazarları yazıyor.

Lütfen çevirin

Güngör ÖZMEN

Gelecek yazı: Alışkanlık ve davranışlar.

François Mauriac

Baudelaire, Verlaine, Rimbaud' nun dehaları günlük yaşantılarının hikâyeleriyle beslenir; yapıtları, diyebilirim, toprağın, çirkefin göbeğinde yetişir. Kısa süre önce, gerçekten ilginç bir «Verlaine, olduğu gibi» yazan **M. François Porché** bize, hiçbir şey, sözün tam anlamıyla hiçbir şey açıklamıyor ki, «La bonne chanson», «Sagesse», «Parallèlement» ve «Amour»daki her dörtlükte yazılmış olmasın. Verlaine'in şiiri, iğrenç varlığının ritmiyle sıkı sıkıya kaynaşmıştır. Buna karşıt, **Mme. de Noailles** de bir «Yaşamın Hikâyesi» yazabilmiştir ki, yapıtının hikâyesi değildir. Burada elbette, ruhun ve kalbin gizli dramlarından sözlemiyoruz.

Verlaine'in «Çirkefe bulanmış büyüklüğü», «Ulu rezilliği» şiirini beketlendirmiştir; «Sagesse»in nefis şiirleri, İsa'ya ve Anası'na doğru; «eşekarısının açılmış zambağa doğru uçuşu gibi» ancak, kamu hukuku hükümlüsü Paul Verlaine'in utanç ve alçalmanın dibine değdiği hücrelerinin derinliğinden yükselmiştir. Büyük yapıtlarından hiçbirisi yoktur ki, gedelini kanı, gözyaşları ve insanlık onuruyla ödememiş olsun. Acı hikâyesi, biyograflarında hâlâ skandal uyandırıyor; kendilerini bu «domuz»un haline düşürmediği için Tanrıya şükretmelerinin sonu gelmedi, çünkü, O'nun sevgili sesi kesilmediği sürece, hikâyesini

— Yerli ve yabancı yazarlardan en çok sevdiğiniz kimlerdir? Etkisinde kaldıklarınız oldu mu?

— Yerli ve yabancı her sanatçıya karşı hayranlık beslerim. Karşılaştığım her sanat eserinin etkisinde kalırım. Sanatçı adı sıralamak gereksiz. Dün anlayamadığımı bugün anlıyor, beğeniyor, seviyorum. Yaşama savaşımdan daha ezici yazma, yapma savaşı veren sanatçı, el üstünde tutulmasa da, sevilmelidir.

— Okul hayatınızda Türkçe ve edebiyat derslerinden başarılı bir öğrenci miydiniz? Bu derslerle ilgili anılarınız var mı?

— Okul sıralarında bu dersler-

«Journal»den
Çeviren: H. Mengenli

anlatmak gerekecektir. Ne yazık! Ölümsüz yapıtı, sarhoşluğunu, kötü adetlerini ölümsüzleştiriyor.

Baudelaire ve Verlaine'in hazin varlıklarının yankısı olan şiirleri, bu varoluşu bizde unutulmazlaştırıyor. Başka yazarlar da vardır; hem de içlerinde en büyükleri için, buna tam karşıt olarak denilebilir ki; yapıtlarına sürelilik sağlayan şey, onların kendi yaşamlarının, kişi olarak süreliklerinin yapıtlarını aşan uzunluğudur. Bizi **Chateaubriand**, **Chateaubriand**'in yapıtından daha çok ilgilendirir. Onca büyük kitaplar arasında, ilgiyle artık ancak «Les Mémoires d'outre — tombe»u okuyorsak, bu, yapıtların kendisini (ve çok zaman haberi de olmadan) bize baştan aşağı göstermesi nedeniyledir. Öteki yapıtlarını ise, bizi, özellikle kendisini daha iyi tanıtmaya yardım ettiği ölçüde okuyoruz. Rousseau da öyle: Hemen hemen bütün yazdıkları bu gün bize okunması güç gözükken şeylerdir, ancak «Confessions» ile «Reveries» bunların dışında kalır; nedeniyse, adam tümüyle orada bulunmaktadırlar.

MUTLULUK ve HAZ

Kuşkusuz, HAZ mutluluk değildir. Yenilgisinin arefesinde **Oscar Wilde**: «Hayır! Mutluluk yok. Haz!» diye haykırıyordu. Mutluluk avında

hayal kırıklığına uğramış insanın büyük sapkınlığı budur işte: Haz'; ç ü n k ü zevkler; oyunlar, sporlar, yarışlar, geziler, şükür ki, insanlığın üçte ikisinin mutluluğu bir kenara bırakmasına yardım eder. Haz ise, o, bizi saplantılı düşüncemizden çevirmez: Mutlu olmak, bu isteği kendi üzerine alır; duyuşa sonsuzluğu karıştırır; ölçsüz arzularımızı doyuracağına bizi inandırır. Gerçekte ise, kurbanlarının susuzluğunu artırdıkça artırır, kamçılar; onları korkunç yollardan öyle bir noktaya getirir ki; orada kendilerini uyku ve yokolmaktan başka çekecek hiçbir şey yoktur.

Mutluluk açlığını hazla aldatmak yolunu arayanlardan çoğu, yaşamın gerçek formülünün en gösterişsiz insanlığın elinde olduğu hissini korumaktadırlar. Çünkü bunlar; mutluluğun değil, fakat görevin, mantığın ve cesaretin sözkonusu edildiği iyi bir Fransız ailesi içinde doğmuşlardır. Onlar bazan, Mavi Kuş'un konmadığı bahçelerine inerler, yakın şehirde bir kahvenin tarasına oturup, zahmet çekenlerin, oyalandıranların ve gösterişsiz, sadelik içinde ölenlerin geçişlerine bakarlar. Halkı sevmenin çok çeşitli biçimleri vardır; bütün bu sevkler içinde, gücümüzün dışında kalan o sabır ve kabullenme erdemliğini onda, halkta tatmak, bu biçimlerden hiç değilse en kötü olanı değildir.

Fakat, ne hazin! en basit kimseler arasında da HAZ, «bu amansız cellat» kurbanlarının kıyımını sürdürüyor; öyle ki, en küçük balıkçı iskelelerinde bile, kendine göre cüm-büşler örgütleniyor.

den «orta» bir öğrenciydim. Orta sonda öğretmenimiz sınıfta yazımı okudu, övdü. Dilim dolaştı, teşekkür edemedim. Lise ikide başka bir öğretmen de, ilk yazımı okuyunca tanımak için beni aratmıştı. Korktum, sonra sevindim, gene dilim dolaştı. Daha iyi hikâyeler yazma isteği uyandırsa da, övgüden korkuyorum.

— Çok sorulan bir soru ama ben de sormadan edemeyeceğim: Niçin yazıyorsunuz? Yazmaktaki genel amacınız nedir?

— Beni hayvanlıktan kurtaran, okuduklarımdır. Ölü, sağ, yerli, yabancı yazarlara borcumu elimden

geldiğince ödemek için yazıyorum. Amacım, gördüğüm ve anladığım kadarıyla dünyayı, herşeyi yazarak varetmektir.

— Okumayı öğrenmeye sevdirmek için nasıl bir yol izlemeyi salık veririrsiniz?

— Otuz yıl önce lisede öğrenciyken, baba evimizdeki radyo, oturma ve yatak odası olan odada dururdu. Tatillerde evimizdeyken herkes uyuduktan sonra kulağımı radyoya yapıştıran klasik müzik dinlerdim. İnsan, kendini zorlamadan güzeli tanıyamaz. Öğrencilere başka bir şey salık veremem; ben, yazma dalmı bile tam beceremiyorum.

DIKEN DERESİ

Nedim ORTA

Gün yeni ağarıyordu. Hümmet Ağa eşeği önüne katmış gidiyordu. Tatlı bir kırmızılık tutmuştu köyü. Horozlar arada bir ötüyor, çifte gidecek köylüler hazırlıklarını tamamlıyorlardı. Hümmet Ağa «deh olen» deyip dürttü eşeği. Elinde nodullu bir sopa vardı. Birden canlanmıştı eşek. Kocaçam'ın altındaki yoldan aşağı sürdü gitti. Bu yoldan aşağı giden patika, Diken Deresi'ne çıkardı. Diken Deresi çalılık, bodur meşelikti. Köylüler yakacak odunlarını buradan keserlerdi çoğunluk. Şehre satmaya götürcekleri odunu ise korularından, meşeliklerden keserlerdi.

Diken Deresi orta malı gibiydi. Herkes gelirdi buraya. Eşeğine odunu sarar bir türkü tutturup düşerdi yola. Türküler uzun havaydı, çekerlerdi uzun uzun. Tüm dağları, çam ormanlarını tutardı.

Hümmet Ağa tahrayı semerden çıkardı. Semerin yanlarında yatay duran pardıların arasına sokardı tahrayı. Tahra: Çalı çırpı, dal kesmek için çok kullanılıyordu. Yarım ay şeklinde bir satırdan ibaretti tahra. Eşeği yan tarafa dehlledi. Orada kesilmiş meşe dalları vardı, yapraklarını severek yerd hayvanlar. Tez elden bir yük odun kesmişti Hümmet Ağa. Ev odunuydu bu, incelikti. Bol yapraklı meşe dallarından da bir iki indirdi. Gün bitiminde dağdan koyun, keçi gelince atarlardı önlerine.

Çimenden, ottan yoksundu bu taraflar. Her yan taşlık, kayalık. Küçükbaş hayvan olarak da keçi bulunurdu en çoğu. Kıştan hayvanları

S U N U

Ben
Bulutlarımı sunuyorum
Gözlerine

Sen
Mîneler sunuyorsun
Gözlerime

Yaprak Ç a t ı k k a ş

MACAR BALLADLARI:

T A V U S -Kibirli Gelin-

Ballad'ın alındığı bölge:
Haromszek ili.

Türkçesi: Gabriella Kalman
Hüsnü Mengenti

Tavusum, oy tavusum, Sultanın tavusu!
Fakir bir gençtim, zenginle evlendim,
Zengin kızın gönlünü bir türlü edemedim.
Pazara vardım, al çizme aldım,
Eve getirip masaya koydum.

-İncim, Kadımın, gayrı de bana «Beyim!»
-Ben mi? Dünyada olmaz, demiyeceğim!
Nice beyler gelip geçti babam evinde,
Sana mı diyeyim, onlara demedim de!

Tavusum, oy tavusum, Sultanın tavusu!
Fakir bir gençtim zenginle evlendim,
Zengin kızın gönlünü bir türlü edemedim.
Pazara vardım, pullu fistan aldım,
Eve getirip masaya koydum.

-İncim, kadımın, gayrı de bana «Beyim!»
-Ben mi? Dünyada olmaz, demiyeceğim!
Nice beyler gelip geçti babam evinde,
Sana mı diyeyim, onlara demedim de!

Tavusum, oy tavusum, Sultanın tavusu!
Fakir bir gençtim, zenginle evlendim,
Zengin kızın gönlünü bir türlü edemedim.
Ormana vardım, kızılık yonttum,
Getirip peykenin altına koydum.

-İncim, kadımın, gayrı de bana «Beyim!»
-Ben mi? Dünyada olmaz, demiyeceğim!

Çekip sopayı, vurdum da vurdum sırtına...

-Beyimsin, beyimsin, ölünceye beyciğim!

çıkarabilmek için güzün meşe dalı keserler, damlara istif ederlerdi.

Hümmet Ağa eşeği alıp geldi. Kestiği odunları denk olarak sardı eşeğe. En üste de bol yapraklı meşe dallarını attı, sonra elindeki nodullu sopayı eşeğin karnı altına dürtüp: «deh» dedi. Bir iki yellendi eşek nodulu yeyince. Yola çıkarken türküyü bastı. Bugün hiç kimse inmemişti Diken Deresi'ne ondan gayri. Şaşmadı buna. Kendisinin işi - kaydı olmadığından sabahleyin inmişti. İerde Koca İri'ye rastladı. «Selâmün aleyküm Koca İri» dedi. Çok kişinin lâkabı vardı bu köyde. Koca İri, vücuduna bakılıp denilmişti O'nun İriydi, geniş omuzları vardı Koca İri'nin. Hümmet Ağa'ya da Gedik Hümmet derlerdi.

«Aleyküm selâm» diye yanıtladı

Koca İri Gedik Hümmet'i. «Ne yana böyle ne yana?» dedi Hümmet Ağa. «Aşşa» dedi Koca İri. «Göverlerin yerini arıtacağım, geçen gece domuz girmiş göverlere, ağnamış durmuş, uzmal etmiş her yanı...»

«He ya» dedi Hümmet Ağa. «Domuzlar boş buldu meydanı gayri. Hökümet silâhları topladıktan buyana ırahat kaldılar.» Daha uzayacaktı bu konuşma ama Hümmet Ağa'nın eşeği yürümüşü. «De gali uğurlar olsun sana» deyip yürüdü.

Diken Deresi köye yakın, Diken Deresi köylünün ocağı. Kışın vururlar odunu ocağa. Tüm kızıla keser oda, Alev alev olur gözlerin tümü. Gene türküler yakarlar, uzun uzun çekerler. Uzun hava tefin kasnağına dolanır dolanır boyuna. Ta Diken Deresi'ni bulur.

AMBULANS SERVİS
47 77 44

YAKININIZ — YAKINIMIZDIR

Hastalarınıza karşı sizin kadar hassasız.
Dr. Sedat Pınar'ın mesuliyetinde ilk yardım teçhizatlı
ÖZEL AMBULANS'larımız hizmetinizdedir.

Güney: 89

**MUTLULUK
DOLU
GÜNLER
SİZİN
OLSUN**

Delta Reklamcılık

**TÜRKİYE
HALK
BANKASI**

Bütün bankacılık hizmetleri için eminizde olan Türkiye HALK BANKASI, size daha iyi hizmet edebilmek için servislerini - IBM makineleri ile teçhiz etmiştir. Çalışmalarımızda "Emniyet ve Sığır" parolamızdır.

Güney: 90

bütün
tasarruflarınız
için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney: 91

Bastır 60101 . A. 20130

**TÜRKİYE
GARANTİ BANKASI
A. Ş.**

KURULUŞU: 1946
Sermayesi ve ihtiyatları yekünü:
50.000.000. — İtra
YURT İÇİNDE 140 ŞUBE
TASARRUF MEVDUATINDA HARBİYE
ve FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU
APARTMAN DAİRELERİ VE ZENGİN
PARA İKRAMİYELERİ

GARANTİ BANKASI

Güney: 92